

beschrijving van de vrouwennamen in Holland met een case-study naar de namen in het Noordhollandse dorp Rinnegom in 1264, en dat levert interessante resultaten op. Het wordt duidelijk dat de Germaanse vrouwennamen nog sterk de overhand hebben, en er beginnen zich ook wegen af te tekenen waarlangs niet-Germaanse namen zijn geïntroduceerd en populair kunnen zijn geworden.

Jozef D. Janssens stelt in 'Wereldse literatuur in het dertiende-eeuwse Vlaanderen' (p. 119-135) Diederic van Assenede, auteur van *Floris ende Blancefloer*, centraal. Hij acht het zeer aannemelijk dat hij de klerk is die genoemd wordt in een oorkonde uit 1296 geschreven in het nabij Assenede gelegen Boechoute, en borduurt voort op de consequenties die dit zou kunnen hebben. Hoe zat dat met de tweetaligheid van het Vlaamse hof waaraan hij verbonden was? Janssens besteedt ondermeer aandacht aan de mogelijke kennis van de *Reinaert*, aan het feit dat Franse handschriften een stuk luxueuzer werden uitgevoerd dan de Nederlandse, en aan het niveau van hoofsheid van het Vlaamse publiek en het mogelijke functioneringsmilieu van het literaire werk van Diederic. Meer details over het werk van een klerk als Diederic vinden we in het erop volgende artikel van Mieke Leroy, 'De oorkondentaal van een dertiende-eeuwse Middelnederlandse scribent uit Brugge' (p. 137-166). Leroy volgt hierin het werk van één Brugse hand, die in de periode 1279-1300 49 teksten heeft genoteerd. Door minutieus onderzoek naar woordkeuze, frasen, structuur, en stijl weet zij de scribent nader te karakteriseren en laat zij zien dat de dertiende-eeuwse oorkondentaal niet zo grillig gespeld is als men wel denkt en zeker niet primitief is. Aan de hand van de formuliervastheid van deze scribent weet zij bovendien aannemelijk te maken dat een aantal kopieën van oorkonden teruggaat op een door deze hand genoteerd origineel.

Walter Simons gaat in op 'Geletterdheid en boekengebruik bij de vroegste begijnen' (p. 167-180) en zijn centrale vraag is waarom er zo weinig Nederlandstalige boeken uit de begijnengemeenschappen overgeleverd zijn. Het antwoord hierop is meerledig, en vloeit voort uit de geschiedenis van de instellingen en de levenswijze daarbinnen. Jozef Brams sluit de bundel (die helaas geen register bevat) af met een artikel over 'Jacob van Maerlants bewerking van het *Secretum secretorum*' (p. 181-194), waarin hij wil laten zien 'hoe bepaalde segmenten van de toenmalige wetenschap vanuit de geleerdentaal naar de volkstaal werden overgebracht' (p. 181). Hij beschrijft kort de Latijntalige overlevering van Maerlants brontekst en vermeldt onder meer dat het handschrift ervan dat in de Brugse Stadsbibliotheek berust niet Maerlants directe bron geweest kan zijn. Vervolgens demonstreert Brams Maerlants manier van bekorten en stelt dat de doorgevoerde vereenvoudiging aansloot bij het doel om een praktische, morele handleiding op te stellen voor een breed publiek, en dat daarin geen plaats was voor esoterische of al te speculatieve passages.

Karina van Dalen-Oskam

Floris en Blancefloer / Diederic van Assenede / vertaling (uit het Middelnederlands) door Ingrid Biesheuvel. – Amsterdam : Querido, 2001.- 103 p.; 19 cm.- (Griffioen)
ISBN: 90 214 0595 4 Prijs: € 6,80

In de Griffioenreeks is onlangs een vertaling van de middeleeuwse tekst van *Floris ende Blancefloer* verschenen. Dit verhaal gaat over de allesoverwinnende liefde van twee mensen voor elkaar en hoe anderen erin slagen de geliefden uit elkaar te drijven. Er volgt een zoektocht met de nodige hindernissen van dien. Maar uiteindelijk draait het om de vraag of de geliefden elkaar terug kunnen vinden en of de liefde uiteindelijk sterker zal blijken te zijn dan de omringende negatieve invloeden. Het verhaal speelt zich af in een oosterse exotische omgeving met emirs, harems en allerlei rijkdommen en kostbaarheden. Van de Middelnederlandse tekst is een vertaling gemaakt die zeer dicht bij de bron blijft. De vertaalster Ingrid Biesheuvel beaamt in haar verantwoording dat dit in het modern Nederlands af en toe tot omslachtige formuleringen leidt. Dit is vaak het lastige met dergelijke vertalingen: aan de ene kant wil men teksten toegankelijk maken voor een groter publiek, maar anderzijds moet de vertaling zoveel mogelijk het karakter van het origineel handhaven. Deze twee doelen kunnen gemakkelijk met

elkaar in botsing komen. In de vertaling is vooral het taalgebruik in de proloog wat stroef. Verderop in het verhaal is het minder hinderlijk.

Het Nawoord geeft nuttige achtergrondinformatie over verschillende onderwerpen. Zo wordt er onder andere ingegaan op het oosterse karakter van het verhaal, de manier van vertalen van Diederic van Assenede, de overlevering, de onderliggende ideeën over de liefde, en de receptie. Het nawoord verheldert veel elementen uit het verhaal.

Voor de moderne lezer zal duidelijk zijn dat liefdesgeschiedenissen en de bijbehorende problematiek van alle tijden zijn.

Marike van Zessen

Der deutsche Malagis : nach den Heidelberger Handschriften CPG 340 und CPG 315 / unter Benutzung der Vorarbeiten von Gabriele Schieb und Sabine Seelbach hrsg. von Annegret Haase, Bob W.Th. Duijvestijn, Gilbert A.R. de Smet und Rudolf Bentzinger. - Berlin : Akademie Verlag, 2000. - LXXXII, 635 p. : ill. ; 24 cm. - (Deutsche Texte des Mittelalters, ISSN 0070-4334 ; Bd. 82)
ISBN 3-05-002197-7 Prijs niet opgegeven

In de universiteitsbibliotheek van Heidelberg worden vier Hoogduitse handschriften bewaard die van groot belang zijn voor onze kennis van de Middelnederlandse Karelpeik. De codices, rond 1470 tot stand gekomen aan het hof van de paltsgraaf te Heidelberg, bevatten Duitse vertalingen van de Middelnederlandse romans *Ogier van Denemarken*, *Renout van Montalbaen* en *Madelgijs*. Wat geldt voor het grootste deel van de Middelnederlandse (Karel)peik, gaat ook op voor deze werken: ze zijn slechts fragmentarisch overgeleverd. De Duitse vertalingen zijn dus van groot belang voor de medioneerlandistiek – over het nut en de noodzaak van edities van deze werken kan daarom geen twijfel bestaan. Fridrich Pfaff verzorgde al in 1885 een editie van de *Reinolt von Montelban*, en het lag destijds in de bedoeling dat hij ook de andere twee teksten zou uitgeven. Daar is het echter niet van gekomen, zodat de *Ogier* en de *Malagis* nog ruim een eeuw zouden prijken op het lijstje desiderata der medioneerlandistiek. Daar komt snel verandering in, want in 2000 zag de *Malagis* het licht in een kloeke uitgave in de reeks *Deutsche Texte des Mittelalters*, en in dezelfde reeks staat een editie van de Duitse *Ogier* op het punt van verschijnen.

Dat er enige tijd verstrijkt tussen het verschijnen van een editie van respectievelijk de *Reinolt* en de *Malagis* komt overeen met de literair-historische werkelijkheid. De *Malagis* is, als bewerking van de Oudfranse *Maugis*, een dochtere-pos van de *Reinolt*: de tekst biedt in feite een inleiding op de *Reinolt*, maar het verhaal is later ontstaan uit de behoefte de geschiedenis van de vier Heemskinderen van een voorgeschiedenis te voorzien. In de Heidelbergse handschriften gaat de *Malagis* dan ook daarop aan de *Reinolt*. Veel van wat eerst onduidelijk bleef omtrent de tovenaars die zo'n belangrijke rol speelde in de *Reinolt*, wordt in de *Malagis* verklaard, zoals de afkomst en jeugd van Malagis, en zijn verovering van het wonderpaard Beyart. Ook de afkomst van Haymin, de vader van Renout en zijn broers (de Heemskinderen), wordt duidelijk in dit verhaal: Haymin is de zoon van Malegijs' broer Vyvien en de heidense prinses Beafleur.

De oorsprong van het verhaal ligt in Frankrijk: de bron van de Middelnederlandse *Madelgijs* is het chanson de geste *Aigremont*, dat gedateerd wordt in het begin van de dertiende eeuw. In de vijftiende eeuw ontstond er een uitbreidende Franse prozaverzie, die de basis zou vormen voor het relatief succesvolle Franse volksboek. Het chanson *Maugis* is rond 1300 middels een Middelnederlandse bewerking bekend geworden in de Lage landen. De editoren van de *Malagis* suggereren dat dit is gebeurd via de mondelinge overlevering. Dit zou althans verklaren waarom de dichter zo vrijelijk met de stof is omgesprongen, die hij bovendien ruimschoots uitbreidde (p. LIII). Uit de veertien fragmenten (restanten van tien handschriften) valt op te maken dat er twee Middelnederlandse versies hebben gecirculeerd: een korte en een lange versie (de lange versie zou twee keer de omvang van de eerdere korte versie hebben bevat, waarbij moet worden aangetekend dat de korte versie sterk uitbreidend is ten opzichte van de Oudfranse bron). Van de lange versie rest niets meer dan enkele fragmenten en de prozabewerking in het volksboek *Die schoone hystorie van Malegijs* (eerst bekende druk: 1556). De korte